

Brüssel, 1.7.2014
COM(2014) 445 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

RESSURSITÕHUSUSE VÕIMALUSTE KOHTA HOONESEKTORIS

RESSURSI TÕHUSUSE VÕIMALUSED HOONESEKTORIS

1. SISSEJUHATUS

Hoonete ehitamisele ja nende kasutamisele kulub Euroopa Liidus ligikaudu pool kõigist kaevandatavast materjalidest¹ ja tarbitavast energiast² ning ligi kolmandik tarbitavast veest³. Kõnealuses sektoris toodetakse ka ligikaudu kolmandik kõigist jäätmetest⁴ ning seda seostatakse keskkonnakoormusega, mis tekib hoone olelusringi eri etappidel, hõlmates muu hulgas ehitusmaterjalide tootmist, hoonete ehitamist, kasutamist, renoveerimist ja ehitusprahi käitlemist.

Käesoleva algatuse põhieesmärgid on edendada ressursside tõhusamat kasutamist uute ja renoveeritud ärihoonete, elamute ja üldkasutatavate hoonete korral ning vähendada nende üldist keskkonnamõju kogu olelusringi kestel. Ressursside kasutamise määrad suuresti projekteerimisel tehtavad otsused ja ehitusmaterjalide valik. Selleks et panustada ressursitõhususe suurendamisse, vajavad projekteerijad, tootjad, töövõtjad, ametiasutused ja kasutajad oma otsuste tegemisel kasutuskõlblikku ja usaldusväärset teavet. Käesoleva algatusega püütakse seda puudujääki korvata, esitades hoonete keskkonnasäästlikkuse hindamiseks valiku selgesti määratletud ja mõõdetavaid näitajaid.

2. RESSURSSIDE KASUTAMISE VÄHENDAMINE HOONETES

Ressursside tarbimist ja seotud keskkonnamõju hoone kogu olelusringi vältel saab vähendada järgmisega:

- edendades paremat projekteerimist, mille raames kaalutakse ressursside kasutamist võrdluses hoone vajaduste ja funktsionaalsusega ning võetakse arvesse lammutamise võimalusi;
- projekte paremini kavandades, millega tagatakse, et rohkem kasutatakse ressursi- ja energiatõhusaid tooteid;
- edendades ehitusmaterjalide ressursitõhusamat tootmist, nt kasutades ringlussevõetud ja korduskasutades olemasolevaid materjale, tarbides jäätmeid kütusena;
- edendades ressursitõhusamat ehitamist ja renoveerimist, nt vähendades ehitusprahi hulka ning võttes ringlusse / korduskasutades materjale ja tooteid, see vähendaks prügilasse saadetavaid koguseid.

Materjalide või isegi tervete toodete ringlussevõtt või korduskasutamine on üha olulisem viis, kuidas muuta **materjalide** kasutamist tõhusamaks ning vältida uute materjalidega seonduvat negatiivset mõju. Ent kogumõju oleneb suuresti tõhusa ringlussevõtu süsteemi olemasolust kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil, mis oleks seega atraktiivne ja kulutõhus alternatiiv prügilale. Ringlussevõtu alternatiivi atraktiivsus oleneb sellest, kui kaugel paikneb ringlussevõtu koht, kas ringlussevõetavate materjalide puhul on saavutatud vajalik puhtuse tase ning missugune on ringlussevõtu ja tootmise protsess.

¹ KOM(2011) 571.

² KOM(2007) 860.

³ KOM(2007) 414.

⁴ Uuring *Management of CDW in the EU*: http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/2011_CDW_Report.pdf.

Mitmes ELi määruses^{5,6,7,8} käsitletakse seda, kuidas tarbida kasutusetapis olevat **energiat** kütteks ja valgustuseks. Hoone üldises keskkonnamõjus on oluline roll ka ehitustoodete tootmiseks ja ehitusprotsessis kasutatud energial. Uuringud näitavad, et ELi energiatarbimisest seondub 5–10 % ehitusmaterjalide tootmisega⁹. Lisaks sellele suurenevad hoonete kasvuhoonegaaside heitkogused,¹⁰ mis võivad moodustada olulise osa kasvuhoonegaaside kogu heitkogustest. Keskkonnamõju tõhusaks vähendamiseks tuleb arvesse võtta hoone kogu olelusringi. Vastasel juhul võivad mõjud jääda märkamata ning võimalik on lisaprobleemide ilmnemine olelusringi teistes osades. Näiteks võivad mõned lahendused, mida kasutatakse hoone kasutamisaasta energiatarbimise suurendamiseks, muuta hilisema ringlussevõtu keerulisemaks ja kulukamaks.

Olelusringi kulude vähendamine

Hoonetega, mis on projekteeritud ja ehitatud olelusringi keskkonnamõju vähendamise eesmärgil, kaasneb otsene majanduskasu, nt väiksemad kasutus- ja hoolduskulud,^{11,12,13} amortiseerumine on aeglasem ning vara väärtus^{14,15} on suurem. Lisaks on täheldatav ka positiivne sotsiaalne mõju, nt parem tervise seisund ja suurem tootlikkus. Praegu on halduse ja sertifitseerimisega kaasnevate lisakulutuste tõttu enamik sertifitseeritud hoonetest esinduslikud äri- ja üldkasutatavad hooned (nt prestiižikad hotellid ja büroohooned), kuid neid kulutusi tuleks näha pigem pikaajalise kasu võtmes. Projekteerijate, tarnijate ja tootjate teadlikkuse tõustes kulud vähenevad, kuna tarneahel kohaneb uute nõuete ja tavadega. Qualiteli poolt Prantsusmaal korraldatud uuringust selgus, et kui säästlike elamute ehitamiseks tehtavad lisakulutused võrreldes tavaelamutega olid 2003. aastal 10 %, siis praegu on vastav näitaja kahanenud alla 1 %¹⁶. Sama arengusuunda on täheldatud ka Ühendkuningriigis¹⁷.

3. ÜHTSETE PÕHIMÕTETE KUJUNDAMINE HOONETE KESKKONNASÄÄSTLIKKUSE HINDAMISEL EUROOPAS

Olukord praegu

Ressursitõhusa Euroopa tegevuskavas¹⁸ tehti ettepanek, et hooneid tuleks renoveerida ja ehitada senisest ressursitõhusamalt, see nõuaks omakorda, et poliitika kujundajad arvestaksid erinevate keskkonnamõjudega kogu olelusringi jooksul. „ELi ehitussektori ja selle ettevõtete

⁵ 2010/31/EL.

⁶ 2012/27/EL.

⁷ 2009/125/EÜ.

⁸ 2010/30/EL.

⁹ *Resource efficiency in the building sector*, Ecorys ja Copenhagen Resource Institute, Rotterdam, mai 2014 (http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/Resource_efficiency_in_the_building_sector.pdf) ja *Energy use and environmental impacts of the Swedish building and real estate management sector*, Toller, S. et al, Journal of Industrial Ecology, 2011, kd 15, nr 3.

¹⁰ *HQE Performance, Premières tendances pour les bâtiments neufs (Association HQE 2011)* ISBN 978954110107 ning eespool viidatud uuring Rootsi kohta.

¹¹ *Smart Market Report*, (2013)

http://www.worldgbc.org/files/8613/6295/6420/World_Green_Building_Trends_SmartMarket_Report_2013.pdf.

¹² Parker, J. (2012), The Value of BREEAM, A BSRIA ettekanne.

¹³ *The business case for green buildings*, 2013, <http://www.worldgbc.org/activities/business-case/>.

¹⁴ *From obsolescence to resilience* - 2013, Jones Lang LaSalle, www.joneslanglasalle.co.uk.

¹⁵ www.rehva.eu/publications-and-resources/hvac-journal/2013/012013/energy-efficiency-strategy-at-the-portfolio-of-a-property-owner/.

¹⁶ Ana Cunha Cribellier, *Responsable du Développement International*, QUALITEL – CERQUAL.

¹⁷ *Future of sustainable housing*, KN5211 BRE, mai 2013.

¹⁸ KOM(2011) 571.

jätkusuutliku konkurentsivõime strateegias”¹⁹ korrati, et kuni aastani 2020 kuulub ressursitõhusus sektori põhiprobleemide hulka. Ühtlasi leidis strateegias märkimist, et komisjon „teeb ettepaneku lähenemisviiside kohta, mille alusel mitmesuguseid olemasolevaid hindamismeetodeid vastastikku tunnustada või ühtlustada; lisaks soovitab komisjon viise, kuidas neid ehitus- ja kindlustusettevõtete ning investorite jaoks tõhusamaks ja taskukohasemaks muuta”.

Olgugi et on koostatud arvukalt hooneid ja ehitusmaterjale käsitlevaid dokumente, nt hoonete energiatõhususe direktiiv,²⁰ energiatõhususe direktiiv,²¹ ehitustoodete määrus,²² ELi saastekvootidega kauplemise süsteem,²³ tööstusheidete direktiiv,²⁴ jäätmete raamistik direktiiv²⁵ ja prügilate direktiiv,²⁶ keskendutakse neis siiski pigem erinevatele ressursidele ja olelusringi osadele ning seal ei pakuta kogu olelusringi hõlmavat lahendust.

Mõnes liikmesriigis arendatakse **riiklikul tasandil** olelusringi teavet hõlmavaid strateegiaid. On oht, et väljatöötatavad näitajad hakkavad üksteisest erinevama, mis muudab ettevõtluskeskkonna tarbetult keerukaks. Teisalt võib praeguses huvis näha võimalust erinevate riiklike lähenemisviiside koordineerimiseks, et välja töötada võrreldavad andmed ja jagada parimaid tavasid. Komisjon esitas ehitussektori jätkusuutlikku konkurentsivõimet käsitlevas teatises²⁷ ettepaneku, et keskkonnasäästlikkuse hindamise meetodite vastastikuse tunnustamise parandamiseks võiks ehitussektoris pakkuda uusi ärivõimalusi väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd).

Ka **erasektoris** juhtub sageli, et hoonete keskkonnasäästlikkuse hindamisel ei kasutata vähegi märkimisväärsel määral mitme kriteeriumiga sertifitseerimise vabatahtlikku kaubanduslikku kava. Alla ühe protsendi Euroopa hoonetest on sertifitseeritud sellise kava kaudu²⁸. Takistuseks on olnud arvatavalt suured sertifitseerimiskulud ja ebakindlus küsimuses, kas lõppklient nõuab hindamiskava, ning kui nõuab, siis millist täpselt. Asjaolu, et erinevad kavad ei ole omavahel võrreldavad, muudab selle ettevõtete jaoks veelgi küsitavamaks ja keerulisemaks.

Kokkuvõttes puuduvad usaldusväärsed, võrreldavad ja taskukohased andmed, meetodid ja vahendid, mille põhjal tarneahela ettevõtjad saaksid analüüsida ja võrrelda erinevate lahenduste keskkonnatoimet. Järelikult on raske teha sisutihedaid otsuseid tarneahela riskide, turustamisvõimaluste ja siseinvesteeringute prioriteetide kohta. Tarbijatele ei ole antud asjakohaseid suuniseid, kuidas võtta ostuotsuste tegemisel arvesse keskkonnapõhiseid kaalutlusi, seega on raske äratada turul usaldust ja luua kindlustunnet. Koguni 79 % küsitletud eurooplastest väitis, et see oleks nende otsustes oluline tegur, kui neil oleks teavet.²⁹

Järgnevad sammud – vajadus objektiivsete ja usaldusväärsede andmete järele

¹⁹ COM(2012) 433.

²⁰ 2010/31/EL, lisaks arendatakse praegu välja mitte-eluruumide energiatõhususe sertifitseerimise vabatahtlikku ELi ühist kava selle direktiivi artikli 11 lõike 9 kohaselt.

²¹ 2012/27/EL.

²² Määrus nr 305/2011/EL.

²³ 2003/87/EÜ.

²⁴ 2010/75/EL.

²⁵ 2008/98/EÜ.

²⁶ 1999/31/EÜ.

²⁷ COM(2012) 433.

²⁸ *Resource efficiency in the building sector*, Ecorys ja Copenhagen Resource Institute, Rotterdam, mai 2014 (http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/Resource_efficiency_in_the_building_sector.pdf).

²⁹ Flash Eurobarometer 367 – TNS Political & Social (juuli 2013).

Selleks et asjatundjad, otsustajad ja investorid üle kogu ELi saaksid kasutada olulusringi aspekte, vajavad nad empiirilisi, usaldusväärseid, läbipaistvaid ja võrreldavaid andmeid,³⁰ mis omakorda peavad põhinema selgetel hoone energiatõhususe näitajatel, mis ühendaks erinevaid avalikke ja erandite eesmärgi.

Kuigi erinevate riiklike ja kaubanduslike kavade lähenemisviisid võivad teatavatel põhjustel üksteisest veidi erineda (nt konkreetsed materjalid või kliimapõhised kaalutlused), siis sellest hoolimata tuleks luua **põhinäitajate** ühtne raamistik, mis keskenduks keskkonnamõju kõige olulisematele aspektidele. See võimaldaks andmeid võrrelda ning pakuks tarbijatele ja poliitikakujundajatele lihtsamat juurdepääsu usaldusväärsele ja ühetaolisele teabele.

Põhinäitajatega raamistik

- võimaldab lihtsamalt anda teavet spetsialistidele ja asjahuvilistele;
- pakub usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid, mida saab kasutada hoonete kogu olulusringi üle otsustamisel;
- võimaldab seada selgeid eesmärgi ja põhisuundi, mis hõlmab süsteemi piire seonduvalt hoone energiatõhususega, täiendades olemasolevaid Euroopa õigusakte,³¹ milles käsitletakse hooneid;
- tõstab hoonete pakkumisega tegelevate asjaosaliste, era- ja avasektori klientide, kaasa arvatud hoonete kasutajate teadlikkust säästlike hoonete eelistest;
- hõlbustab heade tavade tõhusat vahetamist riikide vahel;
- vähendab hoonete keskkonnasäästlikkuse tõhusa hindamise ja sellest teatamise kulu;
- pakub ametiasutustele juurdepääsu põhinäitajatele ja asjakohaste andmete kriitilisele massile, mida saab võtta aluseks poliitikaalgatuste tegemisel, sh keskkonnahoidlike riigihangete puhul;
- laiendab säästlike hoonete turgu rohkematesse riikidesse, kui praeguste arengusuundumuste põhjal saaks eeldada, samuti muudesse hoonesektoritesse (nt mitte-eluruumid) ning elamuturule.

Eelised hoonesektori spetsialistidele (sh VKEd) on järgmised:

- arhitektid, projekterijad, ehitustoodete tootjad, ehitajad, arendajad ja investorid saavad kasu keskkonnatoimel põhinevatest konkurentsieelistest;
- ehitustoodete tootjad peavad esitama hoone hindamiseks vajaliku tootekirjelduse ainult ühel viisil, seega vähenevad kulud³²;
- arhitekide ja ehitajaid toetatakse seeläbi, et neile antakse rohkem teavet nii toote kui ka hoone tasandil, kulud vähenevad, kui kaasata säästlikkuse aspekte³³;
- arendajatel on projektide keskkonnatoimet hõlpsam võrrelda³⁴;

³⁰ Komisjoni soovitus 2013/179/EL toodete ja organisatsioonide olulusringi keskkonnatoime mõõtmise ja teatavakstegemise ühtsete meetodite kasutamise kohta.

³¹ Lisaks toetada ka säästivate linnade kriteeriumi arendamist tulevikus, nagu on kirjeldatud seitsmendas keskkonnaalases tegevusprogrammis, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0171:0200:ET:PDF>.

³² Selle peab tihti esitama eri formaatides, mis tähendab olulisi kulutusi tootjatele. Seda on kinnitanud *Construction Products Europe, Glass for Europe ja Eurima*. Vt ka Pacheco-Torgal F. et al., *Eco-efficient construction and building materials*, Woodhead Publishing Ltd, 2013, ISBN 0857097679.

³³ Eeldatavasti toetatakse seda veelgi ehitusteabe elektroonilise modelleerimise vahenditega, mille abil juhitakse projekteerimist, arvestades hoone funktsiooni ja toimet lähtuvalt ehitusprojektist, materjalide valikust jne. Need vahendid arvestavad keskkonnaaspektidega väga vähesel määral. Loodetavasti on keskkonnaaspektid osa nende vahendite jätkuvast arengust, kui ebakindlus seoses keskkonnatoime hindamise ja aruandlusega kaob.

³⁴ Kuna klientidel on erinevad nõuded, töötavad arendajad erinevate kaubanduslike sertifitseerimiskavadega.

- investorid, kinnisvaraomanikud ja kindlustusandjad saavad kapitali paremini jaotada ja arvestada otsustes keskkonnariski.

Järgmised sammud – usaldusväärsete näitajate valimine

Komisjon koos sidusrühmadega koostab raamistiku, mis hõlmab põhinäitajaid, sh nende aluseks olevad meetodeid, mida kasutada hoonete keskkonnatoime hindamiseks kogu olelusringi vältel. Tuginedes ELi ja riikliku tasandi olemasolevale poliitikale, eeskirjadele ja andmetele³⁵ ning ilma et ennetataks tulevase töö tulemusi, tuleks selle protsessi raames uurida vähemalt järgmisi valdkondi³⁶:

- kogu energiatarbimine, sh hoonete kasutamisega seotud energiatarbimine³⁷ (olemasolevate õigusaktide alusel) ning toodete ja ehitusprotsessi kogu energia;
- materjalide kasutamine ja kogumõju keskkonnale³⁸;
- ehitustoodete vastupidavus;
- lammutamise projekteerimine;
- ehitus- ja lammutusprahi käitlemine;
- ringlussevõetud materjali sisaldus ehitusmaterjalides;
- ehitusmaterjalide ja -toodete ringlussevõetavus ja korduskasutatavus
- hoonete kasutatava vee hulk³⁹;
- (peamiselt üldkasutatavate) hoonete kasutamise intensiivsus (nt paindlik funktsionaalsus erinevatele kasutajatele eri kellaaegadel)⁴⁰;
- ruumide mugavus.

Võttes arvesse hoonete mitmekesisust ELis ning uute hoonete ehitamise ja olemasolevate renoveerimise erinevusi, ei hõlma raamistik kõiki keskkonnatoime aspekte, vaid neid näitajaid, mis aruteludes sidusrühmadega määratleti ELis suurima keskkonnamõjuga näitajatena.

Järgmised sammud – raamistiku väljatöötamine

Põhinäitajate ja nende alusmeetodite raamistik

- esitatakse ka juhiseid selle rakendamise kohta, eelkõige nõuded andmete kvaliteedi ja usaldusväärsuse kohta, õhutades kasutama kolmanda poole tõendamist;
- antakse vajalikke juhiseid näitajate kasutamise kohta;

³⁵ Jäätmeandmete keskus (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/waste/introduction>);
Loodusvarade andmekeskus
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/data_centre_natural_resources/introduction);
Ressursitõhususe tulemustabel
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/ree_scoreboard);
Olelustersükli hindamise Euroopa platvorm (<http://eplca.jrc.ec.europa.eu/>).

³⁶ Algatuse kohta korraldatud avaliku arutelu käigus otsustati loetletud valdkondade kasuks. Ruumide mugavust arutelu ei käsitletud, kuid seda on rõhutanud sidusrühmad.

³⁷ Olgugi et kasutamisfaas oleneb nii projekteerimisest ja ehitamisest kui ka kasutajate käitumisest, ei pöörata algatuses sellele tähelepanu.

³⁸ Kui see on asjakohane, võttes samuti arvesse rohelise taristu elementide kasutamist, nagu taimkattega katused ja seinad, COM(2013) 249, http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm.

³⁹ Vt allmärkus energiatarbimise kohta eespool.

⁴⁰ Selleks et vähendada vajadust edasise hoonestatud keskkonna järgi (nt kasutada tühje hooneid uute asemel, kasutada hooneid rohkem kui üheks otstarbeks, ehitada hooneid, mis oleksid kohaldatavad uutele funktsioonidele või muutuvatele vajadustele).

- soovitatakse asjakohaseid hoone energiasäästlikkuse sihttasemeid, mis lähevad energiatõhususest kaugemale;
- võimaldatakse vajaduse korral teisendada tehnilisi näitajaid finantssektorile kasulikuks teabeks.

Raamistik peab olema paindlik, et seda saaks lõimida olemasolevatesse ja uutesse hindamiskavadesse või kasutada seda eraldiseisvana. Raamistik peab olema piisavalt range, et keskkonnamõju paraneks ja hooneid oleks võimalik omavahel võrrelda.

Põhinäitajatega raamistik ning tõhus andmekogumine ja -jagamine kooskõlastatakse sidusrühmade ja liikmesriikidega. Protsess ning sidusrühmadega peetavad konsultatsioonid, milleks peab jääma piisavalt aega, vältab kokku ligikaudu kaks aastat. Osaliselt on selle aluseks juba tehtud töö, nagu tehniline standard EN15978⁴¹, samuti hoonete sertifitseerimise vabatahtlikud kaubanduslikud kavad, sh *Sustainable Building Alliance*⁴² töö, kuid ka asjakohased teadusprojektid⁴³ ning rahvusvaheline suundumus.

Eesmärk on muuta raamistik vabalt kasutatavaks otsustamise eri etappidel, samuti kasutada seda poliitika kujundamise erinevatel tasanditel. Seega peaks raamistik olema

- lisatav moodulina hindamiskavadesse nende suuremate näitajavalikute kõrval või
- kasutatav eraldiseisva taskukohase lahendusena algselt mitte-eluruumide ning hiljem pärast kogemuste omandamist ka elamute jaoks.

4. RINGLUSSEVÕETUD EHTUSMATERJALIDE PAREMINI TOIMIVA TURU SUUNAS

Raamistikus pööratakse erilist tähelepanu ringlussevõetud materjalide kasutamise suurendamisele ning ehitus- ja lammutusprahi hulga vähendamisele. Ehitus- ja lammutusprahist moodustab kolmandiku ELis tekkivatest jäätmetest⁴⁴. Suur osa ehitus- ja lammutusprahist on ringlussevõetav, ent kui välja arvata mõni üksik liikmesriik, kus ringlusesse võtmise protsent küünib 90ni, on taaskasutuse keskmine ELi 27 liikmesriigis veidi alla 50 %^{45,46}.

Ehitus- ja lammutusprahi ringlussevõtmine võib kaasa tuua olulist ressursisäästu ja keskkonnakasu. Näiteks väheneb metallide mõju alumiiniumi ja vase puhul enam kui 90 % ning ligi 15 % madallegeritud terase puhul⁴⁷. Betooni on ehitistes enim kasutatud materjal ja selle ringlussevõtt vähendab loodusvarade ammendumist ja prahi prügilasse ladestamist. Tihti saab betooni ringlusse võtta lammutus- või ehitusplatsidel linnapiirkondade lähedal, kus seda korduskasutatakse, vähendades sel teel transpordivajadust, kulutusi ja kaasnevat heidet⁴⁸.

Ringlussevõtt võimaldab säästa ka teisi materjale. Lehtklaasi puhul (kasutatakse akendes jms) tähendab üks tonn ringlussevõetud materjali, et säästetakse 1200 kg uut materjali, 25 % energiast ja 300 kg CO₂ heidet (seondub otseselt sulatamisprotsessiga)⁴⁹. Ringlussevõetud

⁴¹ <http://www.en-standard.eu/csn-en-15978-sustainability-of-construction-works-assessment-of-environmental-performance-of-buildings-calculation-method/>.

⁴² <http://sballiance.org/>.

⁴³ Nt seitsmenda raamprogrammi projektid *SuperBuildings* (<http://cic.vtt.fi/superbuildings/>) ja *Open House* (http://www.openhouse-fp7.eu/about_project/related_projects).

⁴⁴ *Uring Management of CDW in the EU*: http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/2011_CDW_Report.pdf.

⁴⁵ *Implementing EU waste legislation for green growth*, keskkonna peadirektoraat (2011).

⁴⁶ *Management of CDW in the EU* http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/2011_CDW_Report.pdf.

⁴⁷ OVAM Ecolizer 2.0 Ecodesign Tool http://www.ecodesignlink.be/images/filelib/EcolizerEN_1180.pdf

⁴⁸ The Cement Sustainability Initiative, World Business Council for Sustainable Development, ISBN 987-3-940388-49-0.

⁴⁹ *Glass for Europe*, http://www.glassforeurope.com/images/cont/187_987_file.pdf.

klaasvilla puhul säästetakse ligilähedaselt sama palju energiat ja CO₂ heidet⁵⁰. Kivivilla puhul võib energiatarbimise ja seotud heite vähenemine olla suurusjärgus 5 %⁵¹. Kipsi kohta on olelusringi hindamine näidanud, et võrdluses ainult uut materjali sisaldavate plaatide tootmisega, väheneb üldiselt nende plaatide tootmisel, kus 25 % ulatuses on kasutatud ringlussevõetud materjali, üleilmse soojenemise potentsiaal, inimest mõjutav toksilisus ja eutrofeerumine ligikaudu 4–5 %⁵².

Lisaks keskkonnakasule võib tootjatel ringlussevõetud materjale kasutades avaneda majanduslikke võimalusi. Näiteks on ELi lehtklaasiturul ringlussevõetud klaasi turuhind ligi 60–80 eurot/tonn, mis on piisavalt madalal, et konkureerida uue materjali hinnaga, mis on 90 eurot/tonn. Klaasi puhul on tootjatel seega tihti majanduslikult kasulik kasutada ringlussevõetud materjali. Sellegipoolest täidetakse turu nõudlust ringlussevõetud materjali järele vaid harva.

Materjalide ringlussevõtu tulemusel luuakse töökohti lammutamise, sorteerimise ja ehitustoodete ringlussevõtu valdkonnas. Üldjuhul on see kohalikku laadi töö ning seeläbi loodaks töövõimalusi kõikjal Euroopas.

Hoolimata potentsiaalist, et ehitus- ja lammutusprahi ringlussevõtt tooks kaasa olulist majandus- ja keskkonnakasut, ladestatakse sellest suur osa siiski prügilatesse või kasutatakse tagasitäiteks (õõnte täitmine pärast ehitus- või kaevetöid). Praegu võetakse ringlusse peamiselt metalle, seda tänu nende kõrgele väärtusele ja turgude olemasolule.

Paljude muude ehitus- ja lammutusprahi komponentide ringlussevõtu proovikiviks on tihti takistused, mis on seotud kahe ilmse turutõrkega: keskkonnakahju kulu ei sisaldu ei prügilamaksus ega uute materjalide hinnas, mistõttu võib juhtuda, et ringlussevõetud materjalid on uutest kallimad; huvide lahknemine ehitus- ja lammutusprahi väärtusahelas, kus prahi lammutamise, eraldamise ja töötlemise kulu tekib enamasti lammutamise etapil, kuid ringlussevõetud materjalide kasutamise potentsiaalne tulu tekib üldiselt tootmisetapil. Kõnealused turutõrked ja jäätmekäitluse taristu puudujäägid paljudes liikmesriikides takistavad lammutamis- ja eraldamistegevusse investeerimist, seega jäävad prügilasse ladestamine või tagasitäiteks kasutamine eelistatud alternatiivideks. Lammutusettevõtted on seega nõudluse osas ebakindlad, isegi kui ringlussevõetud materjalide hind võib tootjale kasumi kindlustada. Turud ei arenda majanduslikku mastaabisäästu ja pakutavate ringlussevõetud materjalide hulk ei vasta ehitusmaterjalide ettevõtete potentsiaalsele nõudlusele. Mõnel juhul napib ikka veel tehnoloogiaid, mis võimaldaks toota ringlussevõetud materjale, mis täidaks kõiki ehitusmaterjalide tehnilisi, ohutus- ja keskkonnapõhiseid nõudeid. Vähe sellest, mõnikord on puudu ka sobivatest sertifitseerimise protseduuridest, mis tõendaksid, et ringlussevõetud materjalid vastavad kõigile vajalikele nõuetele.

Komisjon uurib, kuidas oleks võimalik neid süsteemseid takistusi ületada. Kui jäätmeid käsitlevate ELi õigusaktide eri osade läbivaatamise eesmärk on lihtsustada jäätmete *acquis*'d ja tagada jäätmeid käsitlevate õigusaktide erinevate osade sidusus, siis käesoleva teatise teemaks seevastu on poliitikameetmed, et motiveerida turgude loomist ehitus- ja lammutusprahist pärit ringlussevõetud materjalidele. Seega täiendavad jäätmeid käsitlevate õigusaktide läbivaatamine ja käesolevas teatises esitatud tegevus teineteist, kuna ringlussevõetud materjalide turgude tõhus loomine toetab loomulikult jäätmeid käsitlevate õigusaktide eri osade rakendamist. Sellel võib olla tähtis osa, võttes samuti arvesse asjaolu, et Euroopa Komisjon plaanib hinnata ehitus- ja lammutusprahi prügilasse ladestamise edaspidise piiramise teostatavust.

Sellega seoses näitavad parimad tavad, et mõnel liikmesriigil on õnnestunud juhtida ehitus- ja lammutusprahit kõrvale prügilasse ladestamisest ning tagasitäiteks kasutamisest, suurendades

⁵⁰ EURIMA.

⁵¹ EURIMA.

⁵² WRAP Technical report, Life cycle assessment of plasterboard, aprill 2008, 1-84405-378-4.

seeläbi ringlussevõttu. Eesmärgipärane poliitika, mis ühendab turupõhiseid ja reguleerivaid meetmeid, toob silmaga nähtavat kasu⁵³.

5. KOKKUVÕTE

Kuigi huvi ressursitõhususe suurendamise vastu ehitussektoris suureneb nii riiklikul kui ka ELi tasandil, muudavad riikide erinevad avaliku- ja erasektori lahendused töökeskkonna kõigi sidusrühmade jaoks keerukamaks. Ei ole välistatud, et ühiste eesmärkide, näitajate ja andmete puudumine ning erinevate lahenduste vastastikune mittetunnustamine võib senised edusammud peagi tühistada ning viia siseturu moonutusteni planeerimise, projekteerimise, ehitamise ja tootmise valdkonna spetsialistide jaoks.

Seega kutsub komisjon sidusrühmi (eelkõige ametiasutusi, sotsiaalpartnereid, investoreid, kindlustusandjaid, arhitekte, töövõtjaid, lammutusoperaatoreid, tootjaid, ringlusessevõtjaid ja hindamiskavade pakkujaid) üles tegema järgmist:

- arutama hoonete säästlikkuse hindamise eesmärke ja näitajaid (2014–2015);
- arutama põhinäitajaid sisaldava raamistiku praktilist rakendamist (2014–2015);
- panustama selle raamistiku väljatöötamisse (2015–2016).

Lisaks teeb komisjon järgmist:

- edendab parimate tavade vahetamist ja töötab koos liikmesriikidega välja meetmed, millega
 - juhitakse ehitus- ja lammutusprahi prügilasse ladestamisest ja tagasitäiteks kasutamisest kõrvale – kas kõrgemate tasude või reguleerivate meetmetega;
 - võimaluse korral võetakse ehitustoodete keskkonnakulud uute materjalide hinnas arvesse, et motiveerida teisest tooret rohkem kasutama;
- uurib võimalusi tagada standardimise ja sertifitseerimise abil, et ringlussevõetud materjalid täidaksid vajalikke kvaliteedi ja turvalisuse nõudeid;
- uurib, kuidas ringlussevõetud materjalide sisalduse sihttasemed ehitustoodetele ja hoonetele võivad motiveerida ringlussevõetud materjalide nõudlust. Kõigepealt keskendutakse prioriteetsetele materjalidele (nt betoon oma suure massi tõttu ja soojusisolatsioon oma energiamahuka tootmisega), järk-järgult laiendatakse käsitlust kogu ringlussevõetavale ehitus- ja lammutusprahile. Sihttasemeid ja eesmärke võib edendada muu hulgas keskkonnahoidlike riigihangete jaoks ja ehitustööstuse keskkonnajuhtimissüsteemides kasutamiseks;
- uurib kindlaid ehitus- ja lammutusprahi jäätmevooge, et teha kindlaks võimalusi ehitus- ja lammutusprahi väärtustamiseks;
- töötab välja kindlaid vahendeid/suuniseid hoonete hindamiseks enne lammutamist ja renoveerimist, pidades silmas ehitus- ja lammutusprahi optimaalset kasutamist.

Täiendavate meetmetena toetab komisjon

- teadustegevust ja uuendusi ringlussevõtu ning ehitus- ja lammutusprahist ehitusmaterjalide tootmise valdkonnas programmi Horisont 2020 kaudu;
- selliste meetmete nagu Horisont 2020, COSME, Life+ ja struktuurifondide kaudu tehtavaid näidisprojekte, mille abil saab selgeks, kuidas ametiasutuste ja erasektori vahel arendatava koostööga luua elujõulisi turge ringlussevõetud materjalide tarvis. Komisjon toetab seega

⁵³

Del Rio Merino, M., Gracia, P. I., Azevedo, I. S. W. (2010) *Sustainable construction: CDW reconsidered*. Waste Management and Research. 28. 118–129. DOI: 10.1177/0734242X09103841 ja Ühendkuningriigi juhtum (lk 170)
http://ec.europa.eu/environment/enveco/taxation/pdf/annexes_phasing_out_env_harmful_subsidies.pdf

projekte järgmistes valdkondades:

- o lammutamise projekteerimine;
- o ringlussevõetavuse auditid lammutamisele või rekonstrueerimisele määratud hoonete kohta;
- o ehitus- ja lammutusprahi kohapealse eraldamise tehnikate ja tavade väljaarendamine;
- o ehitus- ja lammutusprahi kvaliteetseks ringlussevõetavaks materjaliks töötlemise tehnoloogiate väljaarendamine;
- o ehitustoodete tootjate motiveerimine, et nad kasutaksid ringlussevõetud materjale;
- o lammutus- ja ehitustoodete sektori vaheliste koostöökavade koostamine, et jagada ehitus- ja lammutusprahi ringlussevõtu kulud ja tulud.